

Halvtidsrapport

2008-03-01 till och med 2009-02-28

Innehållsförteckning

1.	Politiska direktiv _____	3
2.	Inledning _____	6
3.	Sammanfattning _____	7
4.	Fritid för allas mål _____	8
5.	Redovisning av Fritid för allas första projektår _____	9
6.	Förvaltningarnas verksamheter och planering _____	10
7.	Reflektioner och slutsatser _____	17

I. I. POLITISKA DIREKTIV

I.1.1 Beslut

Efter framställda propositioner enligt dessa yrkanden beslöt kommunfullmäktige utan omröstning – i enlighet med kommunstyrelsens förslag – följande.

1. Ansvarsfördelning och organisation för fritidsverksamheten för barn och ungdomar med funktionshinder godkänns enligt *bilaga 2 till utlåtandet*.
2. Idrottsnämnden får i uppdrag att inrätta en samordnarfunktion och utarbeta riktlinjer för mål för fritidsverksamheten för personer med funktionsnedsättning i enlighet med utlåtandet.
3. Idrottsnämnden, kulturnämnden och stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att samordna informationen i Tillgänglighetsguiden och Entré Stockholm, och tillsammans med samordnarfunktionen utveckla en elektronisk guide som användarna själva kan uppdatera.
4. Idrottsnämndens reglemente justeras i enlighet med utlåtandet.

I.1.2 Utdrag ur kommunfullmäktiges beslut

Madeleine Sjöstedts synpunkter

Stockholm har som mål att vara världens mest tillgängliga huvudstad 2010. För att lyckas med det krävs arbete inom många olika delar av stadens verksamheter.

Betydelsen av ett rikt fritidsliv för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar är en central uppgift i det arbetet och får inte underskattas. Det medverkar till att barnen blir självständiga, tar egna initiativ, får större självkänsla, utvecklar nya färdigheter och känner gemenskap och tillhörighet till en grupp. Det är en viktig välfärdsfråga för såväl barnen som deras familjer och kräver många åtgärder. Under våren har vi bland annat initierat en utredning om att finna en bättre lokal för *Träffstugan* - en samlingspunkt för ungdomar

med funktionshinder - som ska vara mer centralt belägen och lättare att ta sig till med kollektivtrafiken.

Den viktigaste åtgärden för att barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska få ett rikare fritids-, kultur- och idrottsliv är dock att göra det ordinarie utbudet mer tillgängligt. Därigenom behöver dessutom mindre resurser användas till särlösningar.

Men tillgänglighetsarbetet kommer inte att lösa allt. Ett tydligt problem i Stockholm har varit att barn och ungdomar med funktionsnedsättningar i vissa stadsdelar inte haft kunskap om de fritidsaktiviteter som organiseras av andra stadsdelsnämnder, och därför inte kunnat delta. Samtidigt har antalet barn med liknande funktionsnedsättningar i samma stadsdel varit så få att det inte funnits resurser att organisera aktiviteter för dem. Bristerna har då i huvudsak berott på för lite samordning mellan stadens och länets olika aktörer, samt bristande informationskanaler till barnen, ungdomarna och deras familjer. Utredningen ”Spindel i fritidsnätet – en central uppgift” behandlar just detta problem och föreslår att det i varje stadsdelsnämnd ska utses en ansvarig kontaktperson för fritidsfrågor gällande barn och ungdomar med funktionsnedsättningar samt att en samordnarfunktion inrättas inom idrottsnämnden. Vidare föreslås att stadsledningskontoret ska ha ett särskilt uppföljningsansvar gällande resurshantering i de olika stadsdels- och facknämnderna. Slutligen föreslås ett seminarium om fritidsfrågor, vilket redan har genomförts.

Idrottsnämnden får nu i uppdrag att inrätta samordnarfunktionen, det vill säga själva spindeln, och utarbeta riktlinjer och mål för fritidsverksamheten för personer med

funktionsnedsättning. Målet ska vara att stärka utbudet av fritidsverksamhet för målgruppen och säkerställa likvärdig hantering av barn och ungdomar oavsett var i staden de bor. Samordningsfunktionen får gärna upphandlas utanför den kommunala förvaltningen.

I revisionskontorets rapport 2003:11 är det dessutom tydligt att ansvaret i staden för fritidsverksamheter är otydligt definierat. Ett antal åtgärder har redan vidtagits. Men dessutom ska idrottsnämndens reglemente justeras så att det tydligt framgår att idrottsnämnden anordnar fritidsverksamheter för barn och ungdomar, samt för vuxna funktionshindrade personer med insatsen särskilt boende enligt LSS.

Ytterligare åtgärder för Spindeln i fritidsnätet

Utöver det förslag till åtgärder som utredningen presenterar, vill jag lyfta upp några centrala åtgärder för att stärka tillgängligheten i hela Stockholms fritids-, kultur- och idrottsliv.

Nya informationskanaler

Det finns idag flera olika kommersiella webbplatser med information om vad som händer i Stockholms kultur- och idrottsliv, och som berättar om priser, tider, platser, förköpsmöjligheter, recensioner osv. Men de redogör inte för vilken grad av tillgänglighet som lokalen för evenemanget har. Kulturförvaltningens tillgänglighetsguide och stadsbyggnadskontorets Entré Stockholm bör därför samordnas och publiceras elektroniskt i sådan form så att det är lätt för de kommersiella webbplatserna att länka till de olika lokalerna vid varje evenemang.

Utöver att målgruppen lättare skulle kunna orientera sig i hela Stockholms utbud, skulle det bli tydligt för evenemangsorganisatörerna vilka brister lokalerna har i tillgänglighet och hur de skulle kunna åtgärda dessa.

Ett annat problem med de redan existerande guiderna är att det krävs resurser för att uppdatera dem. Stadsbyggnadskontoret förklarar redan nu på Entré Stockholms webbplats att man "inte har haft möjlighet att kontrollera om dessa uppgifter fortfarande är korrekta". Därför bör den nya guiden publiceras i ett så kallat wikiformat så att användarna själva kan fylla på med detaljerad information och förändringar. Guiden blir på så sätt en engångsinvestering och skulle sedan uppdateras organiskt, och automatiskt sträcka sig över de evenemangslokaler som målgruppen brukar.

Kommunikation direkt till målgruppen

Flera av remissinstanserna beskriver problemet med att vuxna som organiserar verksamhet för barn och ungdomar ofta glömmer bort att fråga vad barnen vill ha. En central uppgift för samordningsfunktionen på idrottsförvaltningen, själva spindeln i fritidsnätet, bör vara att kommunicera direkt till barn och ungdomar med funktionsnedsättningar i stockholmsområdet.

Information om alla riktade insatser till dem i de olika kommunerna ska samlas på en webbplats. Bra informationsverksamhet bidrar dessutom till att fler människor med funktionshinder får en stimulerande och positiv fritid.

Dessutom skulle Stockholm kunna utgöra en motor för att få igång ett större fritidsutbud i andra kommuner genom det goda exemplet. Människor med funktionshinder ska känna att Stockholm driver på utvecklingen för bättre tillgänglighet inom alla områden.

I den mån olika aktiviteter i Stockholm inte fylls av deltagare från Stockholms stad kan bra informationsarbete ge fler deltagare från andra kommuner och därmed ett bättre ekonomiskt underlag för aktiviteterna.

Nya medel till verksamhet

Ytterligare en viktig funktion för spindeln är att samla kunskap om vilka medel i staten och EU som finns tillgängliga för handikapporganisationer att söka. Det kan gälla både verksamheter i Stockholm och internationella utbyten för ungdomar med funktionsnedsättning. Ansökningsförfarandet i de olika stödformerna är dock ofta komplicerat varför arbetet också kräver ett nära samarbete med stadens internationella avdelning.

För att Stockholm verkligen ska bli en stad för alla, även för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, måste samordningen i stadens egen verksamhet utan tvekan bli bättre. Men det är också angeläget att frigöra information som kan påverka all kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet i Stockholm - såväl offentligt finansierad som kommersiell - att bli mer tillgänglig. Kan vi dessutom bygga om incitamenten för informationsarbetet till barnen och ungdomarna och deras föräldrar så att alla tjänar på att vara duktiga på att informera om specialanpassat utbud så kommer arbetet att gå mycket snabbare.

1.1.3 Utredningen Spindel i fritidsnätet – en central uppgifts direktiv

1 Politiskt direktiv till stadsdelsförvaltningarna

Föreslås att stadsdelsförvaltningarna får ett tydligt politiskt direktiv

- att utse ansvarig kontaktperson i fritidsfrågor för barn och ungdomar med funktionshinder
- att i det egna geografiska området inventera målgruppens behov av, och möjlighet att delta i, olika fritidsverksamheter
- att utveckla och driva de särskilt riktade fritidsverksamheter som saknas för de egna invånarna, och göra detta i samverkan med andra stadsdelar om samverkan krävs för att få tillräckligt deltagarunderlag.

2 Samordnarfunktion

Föreslås att en funktion inrättas på idrottsförvaltningen som samordnare av stadens insatser kring fritidsfrågor för barn och ungdomar med funktionshinder. I samordnarens uppdrag ska ingå att:

- vara sammankallande i ett nätverk med kontaktpersonerna från stadsdelsförvaltningar och berörda tjänstemän i idrotts-, kultur- och socialtjänstförvaltningen.
- samordna arbetet med att kartlägga målgruppens behov av, och möjlighet att delta i, olika fritidsverksamheter
- samordna arbetet med att kartlägga befintliga fritidsverksamheter för målgruppen, både de som anordnas/drivs av staden och de som anordnas/drivs av andra aktörer eller huvudmän
- förbättra information om fritidsutbudet till stadens berörda tjänstemän likaväl som till målgruppen.
- företräda staden i övergripande fritidsfrågor för målgruppen i samverkan med andra instanser såsom handikapporganisationerna, Stockholms Handikappidrottsförbund, representanter för studieförbunden och kultur- och föreningslivet, landstingets habilitering m fl
- bevaka vad som sker i omvärlden och i forskning vad gäller fritid för målgruppen

Fritid för alla	Malin Bernt	1:1	Sida 5 (20)
Idrottsförvaltningen, Förenings- och beställaravdelningen	Fastställd av styrgrupp den 2009-03-13	Senast ändrad 2009-03-11	Lilla ratten

3 Särskilt uppdrag till stadsledningskontoret.

Föreslås att stadsledningskontoret får ett särskilt uppdrag att:

- följa upp stadsdelsförvaltningarnas, och berörda fackförvaltningars, hantering av resurser som påverkar fritidsutbudet för barn och ungdomar med funktionshinder.
- följa upp hur fritiden för målgruppen påverkas av stadsdelsförvaltningarnas bedömningar vid individuella ansökningar om insatser, så att en likvärdig behandling uppnås.

4 Seminarium. Föreslås att ett seminarium anordnas under våren 2006 om hur samverkan med andra huvudmän och aktörer inom området fritid för barn och ungdomar med funktionshinder skulle kunna organiseras. Seminariet bör bl a innehålla presentation av *samverkansmodeller från andra kommuner*, där olika verksamhetsanordnare (d v s föreningar inom kultur och idrott, studieförbund m fl), landstingens Habilitering och handikapporganisationer samverkar med respektive kommun.

2. INLEDNING

En mängd svenska och utländska studier visar att fritidsaktiviteter och rekreation har större inverkan på människans hälsa än man tidigare trott. Om fritiden blir en positiv eller negativ hälsofaktor beror på vad vi använder den till.

Fritidens samhällsekonomiska betydelse är svårt att mäta i kronor. Värdet av en (för individen) meningsfull fritid/rekreation visar sig genom att människors arbetsförmåga ökar kvantitativt och kvalitativt, och kostnader som hänger samman med människors sociala isolering minskar.

Meningsfulla fritidsaktiviteter under uppväxten förstärker identiteten och ger oss verktyg att hantera framtida påfrestningar i livet. Aktiviteter inom till exempel kultur och idrott kan ge kunskaper och färdigheter utöver vad skolan kan förmedla.

Att på grund av funktionshinder tvingas stå utanför de aktiviteter som andra barn och ungdomar ägnar sin fritid åt, kan vara lika förödande som att stå utanför arbetslivet i vuxen ålder. Egentligen kanske värre, om man betänker att det är under uppväxten vi formar synen på oss själva. Ett *aktivt integreringsarbete* inom fritidssektorn är därför samtidigt ett *viktigt friskvårdsarbete*.

Goda kamratkontakter tidigt i livet lägger grunden för ett aktivt socialt liv i vuxen ålder. Genom delaktighet och aktivt samspel lär vi oss det som kallas "social kompetens". Självförtroendet växer av att bli sedd och efterfrågad av kamrater i olika fritidsaktiviteter. Samhällets insatser inom området fritid för personer med funktionshinder kan samtidigt ge avlastning åt anhöriga och ökad livskvalitet för hela familjen.
(Ovanstående text är hämtad ur rapporten Spindel i fritidsnätet – en central uppgift)

Konventionen om rättigheter för människor med funktionsnedsättning antogs av FN:s generalförsamling den 13 december 2006. Den undertecknades då av 82 länder, däribland Sverige. Den omfattar 50 artiklar som handlar om att undanröja hinder för människor med funktionsnedsättning att delta fullt ut i samhället.

Artikel 30 i konventionen handlar om deltagande i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott. Där står att barn med funktionsnedsättning ska ha lika möjligheter som andra barn att delta i lek, rekreation, fritidsverksamhet och idrott. Länder som har skrivit under konventionen erkänner att människor med funktionsnedsättning har rätt att på samma villkor som andra ta del av kulturlivet, både som åskådare och deltagare, och att åtgärder ska vidtas för att säkerställa detta. Konventionen innefattar också människor med funktionsnedsättnings tillgång till tillgängliga idrottsanläggningar och till anpassad verksamhet som möjliggör deras förmåga att delta i idrottsverksamheter. Läs mer på www.regeringen.se/content/1/c6/10/19/18/516a2b36.pdf

Med tanke på den nya konventionen om rättigheter för människor med funktionsnedsättning ligger projektet Fritid för alla rätt i tiden. Sverige har nu åtagit sig att arbeta för att människor med funktionsnedsättning kan delta i samhället på lika villkor som andra.

Idrottsförvaltningen driver projektet Fritid för alla 2008-03-01 till och med 2010-02-28, med anledning av kommunfullmäktiges beslut att anta utredningen Spindeln i fritidsnätet – en central uppgift den 26 november 2007.

Fritid för alla redovisar i denna halvtidsrapport vad som har åstadkommit under första halvan av projektet och vilka reflektioner och slutsatser som kan dras hittills.

3. SAMMANFATTNING

Fritid för alla har mottagits med stort intresse av såväl förvaltningar som föreningar och andra sammanhang som handlar om fritid, idrott eller kultur eller om barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Tjänstemän, LSS-handläggare, fritidsledare, habiliteringspersonal och föreningsledare anser att detta är ett viktigt område som behöver lyftas fram och utvecklas i Stockholms stad.

Hemsidan har haft cirka 4 000 besök sedan starten i oktober 2008. Många personer från handikappföreningar, föräldrar, tjänstemän och andra har uttryckt att den fyller ett stort behov. Tidigare har det inte funnits någonstans att få en samlad information om fritidsutbud för personer med funktionsnedsättning. Andra aktörer har efterlyst behovet av en hemsida och när de har fått reda på att Fritid för allas hemsida finns har det inneburit att de själva inte har behövt göra det arbetet. Bland annat har Handikapp & Habiliteringens Livsstilsprojekt uttryckt att de har haft stor användning av Fritid för allas hemsida. Livsstilsprojektet handlar om att personer med funktionsnedsättning erbjuds coaching och personlig rådgivning för att hitta fritidsaktiviteter som passar dem. En del av deras funktion handlar om att hitta rätt i ett tillgängligt fritidsutbud där Fritid för alla är en viktig samarbetspartner.

Initiativ har tagits i flera förvaltningar till att utöka fritidsutbudet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning, läs mer under rubriken Förvaltningarnas arbete. Sammanfattningsvis kan man säga att arbetet har påbörjats och att mycket kvarstår. Förvaltningarna är på olika nivåer när det gäller ekonomi, ambition och kunskap. Några

har nyligen startat verksamheter och inser att det tar tid att bygga upp en verksamhet. Det tar alltid tid och kanske speciellt lång tid när målgruppen är barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Anledningarna till detta är att många faktorer spelar in för att de ska kunna ta sig till aktiviteten. Föräldrar behöver känna sig trygga med att verksamhetens personal ser till deras barns behov. Om inte föräldrarna själva kan köra barnen eller ungdomarna till aktiviteten behöver det ordnas med färdtjänst. Barnen eller ungdomarna kan behöva assistent, ledsagare eller kontaktperson för att kunna delta på aktiviteten.

Stockholm ligger generellt efter när det handlar om fritid för barn och unga med funktionsnedsättning om man jämför med andra kommuner i landet. I kranskommunerna finns flera goda exempel på väl fungerande fritidsverksamheter som riktar sig till ungdomar med olika funktionsnedsättningar eller som är öppna för alla ungdomar. De har utvecklats genom ett långsiktigt arbete och visar att det tar tid att bygga upp fungerande verksamheter.

4. FRITID FÖR ALLAS MÅL

Dessa mål är långsiktliga och generella:

- Alla barn och ungdomar med funktionsnedsättning har möjlighet till en aktiv och meningsskapande fritid.
- Fritids-, idrotts- och kulturverksamheter välkomnar barn och ungdomar med funktionsnedsättning i största möjliga mån.

Fritid för allas mål i projektplanen:

1. Inspirera, uppmuntra och stimulera till nytänkande med fokus på inkludering i fritidsverksamheter.
2. Bilda nätverk mellan kontaktpersoner på 14 stadsdelsförvaltningar, kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen, socialtjänstförvaltningen och utbildningsförvaltningen.
3. Samla information på en hemsida och i en broschyr om det totala fritidsutbudet för målgruppen i Stockholm, med länkar till kranskommunerna.
4. Ta fram en samverkansmodell för staden, landstinget, föreningsliv och övriga aktörer.
5. Utveckla befintliga ordinarie och riktade fritidsverksamheter i staden.
6. Utarbeta metoder för att säkerställa att målgruppen har jämlika möjligheter till en meningsfull fritid över hela staden.
7. Ordna utbildning för personalgrupper och föreningsledare för att öka medvetenheten om hur man inkluderar målgruppen i sin verksamhet.
8. Ta initiativ till att föreningar, studieförbund och andra aktörer ordnar prova-på dagar och försöksverksamheter inom olika områden för att visa på vilka aktiviteter som finns för målgruppen och för att knyta kontakter mellan olika aktörer.

5. REDOVISNING AV FRITID FÖR ALLAS FÖRSTA PROJEKTÅR

5.1.1 5.1 Inspirera, uppmuntra och stimulera till inkludering

Fritid för alla har medverkat på flera evenemang, bl a Ung 08, Höstlovskul, Ung Hälsa, där barn och ungdomar har fått prova att spela rullstolsbasket, goalboll och showdown (idrotter för personer med synnedsättning). Där har barn och ungdomar med och utan funktionsnedsättning kunnat spela tillsammans. Det är viktigt att alla evenemang, events och aktiviteter som ordnas av staden beaktar barn och ungdomar med funktionsnedsättnings behov och förutsättningar att vara delaktiga. Minst lika viktigt är det att låta barn och ungdomar utan funktionsnedsättningar prova att köra rullstol, ha ögonbindel och andra insiktsövningar för att avdramatisera olika funktionsnedsättningar.

5.1.2 5.2 Bilda nätverk mellan kontaktpersoner på 18 förvaltningar

Kontaktpersonerna utsågs under våren 2008. Första sammankomsten var den 6 maj 2008 där Fritid för alla introducerades. Därefter har kontaktpersonerna träffats två gånger tillsammans för att få inspiration och kunskap och ett flertal gånger i olika grupperingar. Kontaktpersonerna har fått i uppgift att skriva en handlingsplan för hur de ska arbeta med uppdraget i respektive förvaltning. De har blivit indelade i familjer och träffats för att stötta varandra i upprättandet av handlingsplanerna. Se bifogade filer. Projektledaren har fått in ett tiotal handlingsplaner hittills. Det som är gemensamt för de flesta är att kontaktpersonerna har samlat en arbetsgrupp inom respektive förvaltning och att de vill lyfta upp Fritid för alla på förvaltningsledningsnivå.

5.1.3 5.3 Samla information på en hemsida om tillgängligt fritidsutbud

Fritid för allas hemsida, www.stockholm.se/fritidforalla, ligger under domänen stockholm.se och har hittills haft cirka 4 000 besök. Hemsidan publicerades den 21 oktober 2008. Den innehåller ett stort utbud av fritids-, idrotts- och kulturaktiviteter för barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning. Som det ser ut idag kan inte besökarna lägga in information själva på hemsidan eftersom domänen inte tillåter det. Domänen har heller inte någon form av diskussionsforum. Tills stockholm.se får ett eget diskussionsforum länkar hemsidan till en utomstående domän där det finns möjlighet för användarna att blogga. Den är kostnadsfri och enkel att använda.

5.1.4 5.4 Ta fram en samverkansmodell för olika aktörer.

Samtliga kontaktpersoner är överens om att staden behöver hitta samverkansformer och komma igång mera innan vi tar steget att hitta samverkansformer utanför staden. Det är ännu inte självklart för förvaltningarna vilka olika verksamheter som finns ens inom den egna stadsdelen. I Fritid för allas slutrapport kommer idéer och förslag att redovisas på hur ett sådant samarbete skulle kunna se ut i Stockholm. Det finns flera andra kommuner som har bra fungerande samverkansmodeller, så kallade FRISKUS-modellen, och den får modifieras en hel del för att passa Stockholm som har en mer komplex struktur än de mindre kommunerna.

5.1.5 5.5 Utveckla befintliga ordinarie och riktade fritidsverksamheter i staden.

För att veta vad barn och ungdomar med funktionsnedsättning har för behov och intressen har idrottsförvaltningen genomfört en livsstilsundersökning i särskolan för första gången i

Stockholm. Under hösten 2008 gjordes den i gymnasiesärskolan och under våren 2009 görs den i årskurs 7-10. Idrottsförvaltningens ambition är att den ska göras i årskurs 4-6 också. Resultatet av undersökningen presenteras på Fritid för alla konferens den 4 maj 2009. Kort kan sägas att eleverna i gymnasiesärskolans viktigaste fritidsintresse är att träffa kompisar. En tredjedel av flickorna träffade inte någon kompis under hela veckan som var innan enkättilfället. De tillhör en förening i mycket mindre grad än gymnasieelever i stort.

5.1.6 5.6 Utarbeta metoder för att säkerställa att målgruppen har jämlika möjligheter till en meningsfull fritid över hela staden.

Förvaltningarna är indelade i familjer. Norrort- och Västerortsfamiljen, Innerstadsfamiljen, Söderortsfamiljen och Fackförvaltningsfamiljen. Målet är att de tillsammans ska se över vilka behov barnen och ungdomarna med funktionsnedsättning har i deras område och se om de kan samverka för att kunna starta eller utveckla verksamheter där det behövs. På så sätt har de större möjlighet att täcka upp behoven hos fler barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar.

6. FÖRVALTNINGARNAS VERKSAMHETER OCH PLANERING

6.1.1 Bromma stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Båtmanstorpet är en lekpark som är speciellt utformad för barn med synskador. Lekparken har lekbåt, bollplan, vippunga, springlina samt upplysta lekskulpturer.

Planering inför 2009

Enheten för fritid och kultur ska under 2009 lyfta Fritid för alla till förvaltningsledningsnivå. Det är viktigt att Fritid för alla är förankrat på chefsnivå och att ledningen står bakom projektet. Fritidsenheten ska under 2009 undersöka om behov finns att komma till de öppna fritidsverksamheterna från målgruppen. Denna behovsanalys får ligga till grund för hur Stadsdelen ska prova på att bedriva verksamhet för målgruppen. Fritidsenheten ska göra studiebesök i redan befintliga verksamheter för att få tips och idéer om hur man kan gå tillväga med att skapa bra verksamheter för målgruppen. En grupp har bildats som arbetar vidare med projektet. I den ingår enhetschefen för Fritid i Bromma, gruppchef från fritidsgård samt Brommas kontaktperson för Fritid för alla.

6.1.2 Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Bandängens parklek är en tillgänglighet verksamhet som har många besökare med fysiska funktionsnedsättningar, inte bara från stadsdelen utan från hela staden.

Planering inför 2009

Det finns många utvecklingsområden i syfte att skapa en fritid för alla inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning. Dels behövs en gemensam policy upprättas som innebär ett inkluderande av personer med funktionsnedsättning i den ordinarie verksamheten. För att driva utveckling mot en mer inkluderande verksamhet behövs ett

Fritid för alla	Malin Bernt	1:1	Sida 10 (20) Lilla ratten
Idrottsförvaltningen, Förenings- och beställaravdelningen	Fastställd av styrgrupp den 2009-03-13	Senast ändrad 2009-03-11	

närmre samarbete mellan stadsdelens avdelningar som arbetar med funktionsnedsatta och fritid.

Ett första steg mot en sådan utveckling är att starta upp ett eftermiddags- och kvälls korttids på en av fritidsverksamheterna. Verksamheten kommer att drivas i anslutning till den ordinarie verksamheten, och i den mån det är möjligt kommer korttidsverksamheten ingå i den ordinarie fritidsverksamheten. Vidare kommer möjligheten att starta korttidstillsyn enligt LSS 9 § 7 inom stadsdelens fritidsverksamhet undersökas. Även den kommer i den mån det är möjligt att drivas enligt inkluderade premisser.

6.1.3 Farsta stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Hörnet i Gubbängen är en öppen fritidsgård för ungdomar som går i särskolan. Den är öppen på tisdagkvällar och får besök av ett 20-tal ungdomar från hela södra Stockholm.

Planering inför 2009

Vi kommer att lyfta upp projekt Fritid för alla till förvaltningsledningsnivå för att få en god förankring i stadsdelen samt för att få mandat till att genomföra denna handlingsplan. En arbetsgrupp ska tillsättas bestående av deltagare från enhet fritid, kultur, socialtjänst, lokalt handikappråd och biståndsenheten. Denna arbetsgrupp ska tillsammans utveckla stadsdelens handlingsplan och rekommendera förslag till utveckling och åtgärder.

Inom enheten för fritid kommer det göras en översyn av lokaler för att se vad som behöver förbättras ur tillgänglighetssynpunkt.

Enheten kommer även under 2009 att genomföra utbildningsinsatser för fritidsledare samt göra studiebesök i intressanta verksamheter.

Ett samarbete har redan etablerats mellan Hörnets verksamhet och Jordbrogården.

Vi kommer även att fortsätta utveckla den öppna verksamheten för särskolebarn.

Utveckling kan ske i innehåll, öppettider, integrering i ordinarie verksamhet, utbildning, samarbete, målgruppens kännedom om verksamheten, mm.

6.1.4 Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Lugnet är en traditionell parklek i Västertorp som är delvis tillgänglig.

Vippan är en traditionell parklek i Fruängen som har anpassade gungor och sandlådsbord för barn i rullstol.

Aspuddsparken drivs i privat regi av Djur & kul AB och har handikappridning.

Eolshälls 4-H gård erbjuder bland annat handikappridning och djurskötarkurser, dagkollo med mera. Personalen är mycket öppen att ta emot barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Ungdomsgården i Fruängen har tillgängliga och anpassade lokaler. Personalen är mycket öppen för att ta emot ungdomar med funktionsnedsättning. Många av personalen har erfarenhet och utbildning inom området. De har ett särskilt samarbete med stadsdelen med anledning av att de anordnar korttidsvistelse i form av gruppverksamhet enligt LSS. Unga Synskade har Hövdingagården i Aspudden som ungdomsgård varannan vecka.

Planering inför 2009

En arbetsgrupp har startat på stadsdelsförvaltningen för att inventera behov och föra en dialog med föreståndare på befintliga öppna verksamheter i stadsdelen för att undersöka

möjligheter att inkludera och starta verksamheter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Arbetsgruppen består av avdelningschefen för social omsorg och representanter från Beställarenheten, funktionsnedsättning och enheten för Familjestöd, fält och fritid. Arbetsgruppen har som målsättning att informera såväl politiker i stadsdelen som det lokala handikapprådet om projektet Fritid för alla. Stadsdelsförvaltningens målsättning för barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska finnas med i 2009 års verksamhetsplan.

Vi kommer genom arbetsgruppen fortsätta att driva frågan om en fritid för alla, i nära samarbete med berörda verksamheter i stadsdelen, främst ungdomsgårdarna. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning önskar undersöka om det går att göra en särskild satsning på målgruppen ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det är en grupp som söker insatser i större omfattning än tidigare och där utbudet av insatser i form av korttidsvistelse och korttidstillsyn enligt LSS inte är lika stort som till exempel utbudet för lindrigt utvecklingsstörda.

6.1.5 Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

De flesta parklekar har barn med LSS (parklekarna Gulsippan, Hässelängen, Oxtungan, Stråket, Ådalen och fritidsgården Lyktan) och personalen som arbetar där är van och öppna för att ta emot barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Backstage är en öppen fritidsverksamhet för ungdomar cirka 13-17 år med funktionsnedsättning. Den har öppet tre kvällar i veckan och antalet besökare är i genomsnitt tio. Vällingby Fritid AB driver en fritidsverksamhet som också är öppen tre kvällar i veckan och har i genomsnitt tio besökare per tillfälle.

Planering inför 2009

Utbildning för personalgrupperna för att kunna ta emot målgruppen som önskas är föreläsningar om olika funktionsnedsättningar/målgrupper samt ABC. En kurs i att vara behjälpliga till rullstolsburna.

Exempel på nya aktiviteter som kan inkludera barn och ungdomar med funktionsnedsättning på befintliga mötesplatser som föreslås t ex dans, idrottsaktiviteter, film, musik, skapande verksamhet, cafékvällar. Man är dock osäker på målgruppen och om underlag finns i vårt upptagningsområde. Då disco ordnades på närliggande fritidsgård var där få besökare. Den fysiska miljön behöver tillgänglighetsanpassas och förbättras, men det behövs också utbildning av personal och bättre resurser.

Hässelby-Vällingby kommer att fortsätta tillgänglighetsanpassa, utbilda, fortbilda personal, åka på studiebesök och bilda nätverk. Satsa på information, att sprida kunskap om projektet och implementera tänkandet på ledningsnivå. Få med frågorna på agendan vid olika möten.

Att bygga upp en kunskapsbank. Se till att information om projektet, foldrar och kort, sprids till målgruppen. Samla information om vad som händer, verksamheter, träffpunkter, aktiviteter och evenemang, och lägga ut det på ”Fritid för alla”- hemsida. Kartlägga behovet av fritidsaktiviteter och mötesplatser för barn och ungdomar med Aspergers diagnos.

Ett nytt Allaktivitetshus i Hässelby Gård, kommer att bli verklighet under hösten 2009. Det ligger centralt i fina lokaler i gamla Försäkringskassan, precis vid tunnelbana och bussar. Här kommer det att bli bibliotek, kulturcafé och mötesplatser för föreningar, utrymmen för skapande verksamhet, replokaler, träningslokal, boulebana, mm. En

mötesplats över generationsgränserna. Här ska självklart tillgänglighetsaspekten finnas med i planeringen och utformning av såväl lokaler som verksamhet. Huset blir en viktig samlingspunkt för många föreningar i stadsdelen, där man kan verka för att sprida information om "Fritid för alla" och uppmana föreningarna till ett inkluderande tankesätt. Inför upphandlingen av fritidsverksamheterna i stadsdelen - våra parklekar och fritidsgårdar - skall kriterier utformas som övervakar så att det blir så bra som möjligt för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Här är också viktigt med såväl lokalernas anpassning som verksamhetsinnehållet.

6.1.6 Kungsholmen stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Kronobergsparkens och Rålambshovs parklekar är tillgängliga för barn med funktionsnedsättning.

Planering inför 2009

Handlingsplanen är ännu inte färdig.

6.1.7 Norrmalm stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Tre Liljor (för ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar), Kombo (för ungdomar med rörelsehinder) samt Mattues skola har korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år.

Tre Liljor har även öppen fritidsverksamhet för ungdomar med funktionsnedsättning. De har öppet var tredje söndag. Från början hade de öppet tre kvällar i veckan, men då kom enstaka besökare beslutade de att minska till en gång var tredje vecka.

Café Katarina är öppet varje tisdag och besöks mest av vuxna personer med utvecklingsstörning.

Planering inför 2009

Se till att information om vad som är på gång sprids genom Fritid för alla.

Tänka på denna målgrupp när vi planera aktiviteter.

Samarbeta med grannstadsdelarna.

Sprida information genom biståndshandläggare, samordnare, fritidsenhet, vår hemsida och media.

6.1.8 Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Det finns två öppna fritidsverksamheter, Proxi i Rinkeby och Smultronet i Kista.

Tillsammans har de öppet fyra kvällar i veckan. Till Smultronet kommer det flera besökare och det är ofta fullt. Däremot kommer det inte så många till Proxi. På eftermiddagarna är det inskriven korttidsverksamhet på båda.

Planering inför 2009

Samverka mellan verksamhetsområden. Ta fram en handlingsplan samt strategi för ett långsiktigt arbete. Bestäm målgrupp. Välj ut en eller två ungdomsverksamheter som kan starta ett samarbete med omsorgen för barn och ungdomar med funktionsnedsättning;

ta fram kurser och arrangera planeringsmöten, formulera aktiviteter och åtaganden. Våren 2009 görs en översyn och inventering samt planering och eventuellt kortkurser. Hösten 2009 startar en verksamhet för ungdomar med funktionshinder på en eller två ungdomsgårdar.

6.1.9 Skarpnäck stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Alla fritidsgårdar(3 st), parklekar(4 st) och öppna förskolan är tillgängliga för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Fritidsgården Björkhagen hade under höstterminen 08 satsat extra med riktad verksamhet för ungdomar med funktionsnedsättning en kväll per vecka. Löpande kontakt och samarbete finns med enheten för handikappomsorgen och deras handläggare.

Planering inför 2009

Fortsatt riktat arbete med fokus på att så småningom kunna integrera olika besöksgrupper i den ordinarie verksamheten. Fortbildning till personalgrupperna för att öka deras kunskap om de olika funktionsnedsättningarna. Personal från respektive verksamhet kommer under året göra studiebesök på andra verksamheter som har riktad verksamhet till ungdomar med funktionsnedsättningar. Arbeta för en ökad förståelse bland de övriga besöksgrupperna.

6.1.10 Skärholmen stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Ungdomens Hus i Skärholmen som heter Andra Hemmet har startat inkluderad verksamhet där ungdomar med och utan rörelsebegränsning erbjuds att göra olika aktiviteter tillsammans.

Andra Hemmet planerar att starta fritidsverksamhet för ungdomar med utvecklingsstörning på söndagar.

Planering inför 2009

Fortsatt utveckling av Andra Hemmets inkluderande verksamhet och uppstart av fritidsverksamhet för ungdomar med utvecklingsstörning.

6.1.11 Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Inom stadsdelen finns två året runt öppna parklekar och en säsongs öppen, ett ungdomshus och fyra öppna träffpunkter för ungdomar. Det finns god fysisk tillgänglighet både inom parklek och ungdomsverksamhet, men det gäller inte för varje enskild verksamhet.

Planering inför 2009

En inventering av målgruppens intressen genomförs för att undersöka om individriktade insatser kan sammanföras till insatser i form av gruppverksamhet utifrån individers gemensamma intresseområden.

Dessutom undersöks möjligheten till utökad verksamhet vid vår egen KTT verksamhet för att där möjliggöra gruppverksamhet för målgruppen.

Förvaltningens målsättning är att på sikt erbjuda gruppverksamhet på tre nivåer för ungdomar med olika funktionsnedsättningar; riktad gruppverksamhet för målgruppens

ungdomar, gruppverksamhet utifrån gemensamma intressen för alla ungdomar och tillgång till all öppen fritidsverksamhet för ungdomar.

6.1.12 Södermalm stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Parklekarna Draken, Skåneglantan och Högalid är tillgängliga och upphandlade och ska enligt avtalen rikta sig till även barn med funktionsnedsättning.

Bergsgruvan är en lekplats som har planerats med tanke på att vara tillgänglig för alla. Det finns en del specialutförda lekredskap bland annat en upphöjd sandlåda.

Planering inför 2009

Innerstadsfamiljen bör arbeta för att ha olika typer av fritidsverksamheter för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar och då utgå från det befintliga utbudet av verksamheter för barn och ungdomar. Eftersom det redan finns ett antal fritidsverksamheter för barn och ungdomar bör fokus vara att göra dessa tillgängliga även för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar. En tydlig koppling bör finnas mellan bidrag till verksamhet från stadsdelsnämnden och att fritidsverksamheten omfattar alla barns fritid. Förvaltningen kan informera de föreningar som har verksamhet för barn och ungdomar om möjligheten att söka bidrag från Idrottsnämnden för personalutökning, när behov finns för barn och ungdomar med funktionsnedsättning som deltar i verksamheten. Stadsdelsförvaltningen kan fortsätta informera föräldrar och anhöriga till barn och ungdomar med funktionshinder samt deras anhöriga dels om utbudet av fritidsaktiviteter som presenteras på hemsidan Fritid för alla, dels om vad som finns inom innerstaden (Kungsholmen, Norrmalm, Södermalm och Östermalm).

6.1.13 Älvsjö stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Inom Älvsjö stadsdel bedrivs två skolverksamheter för elever med funktionshinder.

Solbergaskolan bedriver verksamheten Mockasinen för träningskoleelever med flerk Funktionshinder. För närvarande går 18 elever i skolår FSK-10 på Mockasinen. Till Solbergaskolan tillhör även Broskolan, en skola för

Särskoleelever som har tilläggsdiagnos autism. 16 elever i skolår 1-6 går i Broskolan. Av 36 elever inskrivna i träningskolan Mockasinen är 1 elev verksam i Cirkusskola (bedrivs av Cirkus Cirkör). Övriga elever har viss fritid via korttidsboende och som anordnar aktiviteter såsom: promenader, bad i allmän simhall, äta på Mc Donalds m.m.

Inom undervisningen på såväl Broskolan som Mockasinen bedrivs fritidsaktiviteter i form av t ex, friluftsflykter, fika på kondis, cykla tandemcykel, åka skridskor, åka Inn-Lines, bad i simhall m.m.

Planering inför 2009

Stadsdelen kommer inledningsvis att dels informera föräldrar och anhöriga till barn och ungdomar med funktionshinder samt deras anhöriga och personal som kommer i kontakt med dem om utbudet av fritidsaktiviteter som presenteras på Fritid för allas hemsida. Vi kommer även att distribuera informationsbladen till biblioteket, nätverkshuset samt ungdomens hus.

Framöver är målsättningen att starta en projektgrupp bestående av representanter från olika verksamheter i stadsdelen som möter och anordnar öppna fritidsverksamheter och riktade verksamheter för barn och ungdomar med funktionshinder. Syftet med en sådan

projektgrupp är att arbeta med att kontinuerligt uppdatera varandra om, och utveckla stadsdelens utbud av fritidsaktiviteter för målgruppen.

6.1.14 Östermalm stadsdelsförvaltning

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Humlegårdens och Tessinparkens parklekar är tillgängliga.

Ungdomscafé G-punkten är en öppen fritidsverksamhet för ungdomar med funktionsnedsättning 13-18 år. Det har öppet två-tre kvällar i veckan.

Sommarhumlan, sommarverksamhet mitt i Humlegården, är anpassat för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Planering inför 2009

Handlingsplanen är ännu inte färdig.

6.1.15 Idrottsförvaltningen

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Träffstugan är en fritidsverksamhet för barn och ungdomar med rörelsebegränsning. De har öppet på eftermiddagar, kvällar och helger. Träffstugan har också lovverksamhet.

Planering inför 2009

Februari 2009 hade idrottsförvaltningen utbildning för sim- och idrottshallspersonal i tillgänglighet och bemötande av personer med funktionsnedsättning. Syftet var att de skulle få kunskap om hur de kan anpassa sin verksamhet och utöka sitt utbud för personer med funktionsnedsättning. Från och med 2009 kan föreningar söka stimulans- och inkluderingsbidrag för att inkludera personer med funktionsnedsättning.

Idrottsförvaltningen har köpt in SitSkate-kalkar som gör det möjligt för personer med funktionsnedsättning att ha kul på is.

6.1.16 Kulturförvaltningen

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Kulturskolan Stockholms Resurscenter erbjuder dans, teater, musik och skapande för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Planering inför 2009

Kulturförvaltningen har kommit igång på olika avdelningar med att utveckla sin verksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. De har en arbetsgrupp som består av representanter från Kulturhuset, biblioteken, museerna och Kulturskolan.

Barnkulturkonsulenterna tittar på hur deras verksamheter kan anpassas så att elever i särskolor kan ta till sig deras utbud i högre grad. Lava och Rum för barn är på gång att se över sin verksamhet för att göra den mer tillgänglig och hur de ska gå tillväga för att fler barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska komma till dem.

6.1.17 Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen driver LSS-kollo för cirka 800 barn och ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning på sommaren och på vintern.

Förvaltningen har två korttidshem: Navet för ungdomar med rörelsehinder och de har även caféverksamhet. Drömmen är för ungdomar med utvecklingsstörning. Förvaltningen rymmer också ledsagarservice som är en viktig samarbetspartner för Fritid för alla.

Planering inför 2009

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen bevakar att upphandlingen av nya avtal för traditionellt kollo inkluderar kostnader för att även barn med lindrig funktionsnedsättning skulle kunna söka till traditionellt kollo.

Planerar att starta ett nätverk på förvaltningen med personer från olika avdelningar.

Projektledaren för Fritid för alla har deltagit i deras information för nya kontaktpersoner om Fritid för allas hemsida.

6.1.18 Utbildningsförvaltningen

Befintligt fritidsutbud för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Flera skolor som har särskoleklasser bedriver korttidstillsyn för barn över 12 år.

Planering inför 2009

Utbildningsförvaltningen har samverkat kring en Livsstilsundersökning har gjorts i gymnasiesärskolan under hösten 2008 och kommer att göras i åk 7-10 på särskolan under våren 2009. De har också bidragit till att informationsmaterial om projektet har nått ut till skolor som har elever med funktionsnedsättning i början av 2009.

Utbildningsförvaltningen deltar i en grupp tillsammans med biståndshandläggare och arbetsmarknads- och socialtjänstförvaltningen kring korttidstillsyn för barn över 12 år och frågor kring detta.

7. REFLEKTIONER OCH SLUTSATSER

För att Stockholms stad ska uppnå målen i de gällande styrdokument som handlar om fritid för barn och ungdomar med funktionsnedsättning behövs ett långsiktigt och brett perspektiv. Gällande styrdokument är förutom den redan nämnda konventionen för människor med funktionsnedsättning den nationella handlingsplanen för handikappolitik, Stockholms stads handikappolitiska program och inte minst Barnkonventionen.

Fritid för alla har under det första året inspirerat, stimulerat och informerat om projektet på olika håll i staden. För att det som har påbörjats inte ska stanna upp eller rinna ut i sanden behövs det fortsatt samordning från ett centralt håll. Även om flera initiativ har tagits är det endast en liten del av alla de områden som behöver ses över och förbättras.

I förvaltningar och i verksamheter där engagemanget har varit stort och förståelsen för betydelsen av projektet har det gått fort och enkelt att inventera behov och befintligt fritidsutbud och var någonstans fokus ska ligga. Arbetet är självgående och där är behovet av samordning relativt litet. I flera fall är dock engagemanget personbundet och vid personalbyte skulle sannolikt verksamheten klinga av utan en central och påstötdande funktion.

På flera håll råder det fortfarande stor okunskap och oförståelse om hur en fritidsverksamhet ska vara för att barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan delta i den på lika villkor som andra barn och ungdomar. Det finns de som hävdar att deras verksamheter är öppna för alla utan att egentligen ha en djupare förståelse om att många barn och ungdomar med funktionsnedsättning inte alls skulle kunna delta i verksamheten. Det är förmodligen där som den största och mest betydelsefulla insatsen kommer att krävas. Får man inte med dem på tåget är det svårt att tillgodose barn och ungdomar med funktionsnedsättnings behov av ett brett och rikt fritidsutbud som de kan delta i utifrån sina specifika förutsättningar.

Barn och ungdomar med funktionsnedsättning har behov av att träffa andra med liknande förutsättningar och få göra aktiviteter i sin takt och på en nivå som passar dem. Självkänslan och självbilden gynnas positivt av att kunna identifiera sig och känna igen sig i andra som också har en synnedsättning, nedsatt rörelseförmåga eller vad det nu kan vara. Det är av största vikt av att det finns träffpunkter, föreningar och olika sammanhang där denna möjlighet ges. Här kan man få vänner och kanske en pojkvän eller flickvän, som man inte ska förringa. Det finns ett begränsat urval av öppen fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Några exempel är Träffstugan för barn och unga med rörelsehinder, Dukis för barn och unga med hörselnedsättning, Hörnet och Backstage för barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning.

Flera av stadsdelsförvaltningarna har lagt ut eller kommer att lägga ut sina öppna fritidsverksamheter på entreprenad. För att tillgodose barn och ungdomar med funktionsnedsättnings behov av extra stöd och fysisk tillgänglighet är det av stor vikt att det tas i beaktning vid upphandling och att det står med i avtalen på ett tydligt sätt. Avtalen bör vara detaljrika både när det gäller lokaler, verksamhet och personal för att säkerställa att besökare med funktionsnedsättning kan delta på lika villkor som andra.

Barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska kunna delta i ordinarie fritidsverksamheter. Barn och ungdomar som har LSS-insatser har också behov av väl fungerande LSS-verksamheter. Haninge och Lidingö kommun har kommit långt på detta område och har heltidsanställd personal på sina LSS-verksamheter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. De får en kontinuitet och trygghet eftersom det är ett begränsat antal personer som de möter på sin fritid. Det är av stor vikt för ibland kan det ta lång tid för barnen att känna sig trygga med omgivningen. Det tar också tid för personalen att lära känna barn som inte kan kommunicera med ord eller som har andra omfattande funktionsnedsättningar. Fritidspersonalen i de båda kommunerna arbetar inom tre olika verksamheter: korttidstillsyn (fritidshem för barn över 12 år som har LSS), kvällsverksamhet och korttidshem (verksamhet för barn och unga som har LSS) på helger och lov. Haninge och Lidingö kommun har därmed ett helhetstäckande fritidsutbud för barn och unga med funktionsnedsättning som täcker både eftermiddagsverksamhet, kvällsverksamhet, helger och lov. Jordbrogården i Haninge kommun arbetar målmedvetet och strategiskt med barnens och ungdomarnas utveckling. Där blir LSS-verksamheterna inte endast avlastning för föräldrarna utan också en möjlighet för barnen att träna olika färdigheter. I Lidingö kommun ställs stora krav på att fritidsledare har utbildning eller erfarenhet av att arbeta med barn och ungdomar med funktionsnedsättning, annars är de skyldiga att fortbilda sig.

Det ser annorlunda ut i Stockholms stad. Utbildningsförvaltningen står för mycket av korttidstillsynen på eftermiddagarna, varav ett flertal är upphandlade. Även många av stadsdelsförvaltningarnas verksamheter är upphandlade eller kommer att bli upphandlade. Entreprenörerna väljer ofta att anställa timpersonal istället för heltidsanställda på grund av ekonomiska faktorer. Timanställda kan ha studier eller annat arbete vid sidan om och kanske därför inte har möjlighet att fortbilda sig. Korttidshemmen är egna verksamheter där flertalet också är upphandlade. Den helhetssyn som Haninge och Lidingö kommun har är inte möjlig i Stockholms stad och kanske inte heller är rimlig att eftersträvas. Mångfalden av LSS-verksamheter i Stockholms stad behöver inte innebära sämre kvalitet. Det finns dock riskfaktorer när en helhetssyn saknas. Det kan vara barn och ungdomar med rätt till LSS som inte fångas upp och inte får sina behov tillgodosedda. Barnen och ungdomarna möter ett stort antal vuxna, alltifrån skolan, på korttidstillsynen, på fritidsgården och på korttidshemmet som kan vara uttröttande. Stor omsättning av personal (timanställda) kan leda till att barnen och ungdomarna inte får den trygghet de behöver. I vissa fall får barnen vara kvar i klassrummen på korttidstillsynen vilket är föga stimulerande för dem.

Vad är kvar att göra?

Som det har nämnts tidigare är Stockholm i startgrupparna med att utveckla sitt fritidsutbud där barn och ungdomar med funktionsnedsättning har möjlighet att delta i. Det är en process som tar tid och kräver resurser och engagemang.

För att verksamheter ska kunna tillgodose behoven hos barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar krävs det extra personal och ofta mindre grupper som i sin tur kan leda till minskade intäkter hos vinstdrivande institutioner, som t ex Kulturskolan och sim- och idrottshallars gruppverksamheter. Den ekonomiska faktorn har en avgörande roll. Kontaktpersonerna har uttryckt att det inte är möjligt att inkludera barn och ungdomar med funktionsnedsättning som kräver ökad personaltäthet i den ordinarie budgeten. Om inkludering av barn och unga med funktionsnedsättning i de kommunala fritidsverksamheterna ska fungera i praktiken krävs det en omfördelning av budgetmedlen i varje förvaltning och det är ett långsiktigt arbete.

En viss inventering har gjorts inom ramen för Fritid för alla. För att få mer detaljerad kunskap om hur barn och unga med olika former av funktionsnedsättningar har det på fritiden och vad de behövs det en mycket mer omfattande inventering. Flera förvaltningar har tagit med detta i sina handlingsplaner att de åtar sig att göra detta.

Kunskap, förståelse och motivation kring barn och unga med funktionsnedsättnings rättigheter till en aktiv och meningsfull fritid behöver än mer spridas och förankras i individer, verksamheter, förvaltningar och institutioner. Det är ett ständigt pågående arbete eftersom personal byts ut, ekonomiska förutsättningar förändras och politiska direktiv förnyas.

Barn och ungdomar med funktionsnedsättnings behov av tillgänglighet och anpassad verksamhet är inarbetat i den nya barn- och ungdomskulturplanen, Kultur i ögonhöjd – för, med och av barn och unga, som är ett stadsövergripande styrdokument.

Det ordinarie fritidsutbudet som inkluderar kommunala verksamheter, föreningslivet och andra aktörers aktiviteter ska kunna utvecklas så att de bättre kan tillmötesgå behoven hos

barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Valfriheten för målgruppen är begränsad om man jämför med andra barn och ungdomar.

Riktade fritidsverksamheter behövs och idag finns det ett fåtal som är riktade till barn och ungdomar med vissa funktionsnedsättningar. Barn och ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har ingen öppen fritidsgård som de kan gå till i hela Stockholms stad. Det finns ett stort behov av fler öppna fritidsverksamheter för barn och ungdomar med utvecklingsstörning och andra intellektuella funktionsnedsättningar.

Önskemål om ett allaktivitetshus för barn och ungdomar med funktionsnedsättning och deras familjer har kommit fram. Ett ställe där barnen och ungdomarna kan träffa kompisar och där man kan göra olika aktiviteter som är öppet på kvällar och helger. Om det finns ett ställe som är lättillgängligt för många att åka till får barnen och ungdomarna också större chans att träffa fler som har liknande funktionsnedsättning. Det är en viktig del i processen av att skapa sin identitet att träffa andra som liknar en själv. Det är också givande för föräldrarna att få träffa andra föräldrar som har barn med liknande funktionsnedsättning som sitt eget barn. Syskonen till barn och ungdomar med funktionsnedsättning kommer ofta i skymundan och kan få möjlighet att träffa andra syskon som har detta gemensamt. Flera personer har frågat efter en plats man kan åka till där det finns något meningsfullt att göra för alla i familjen.

Det är vanligt att barn och ungdomar med funktionsnedsättning har personlig assistent, ledsagare eller kontaktperson som LSS-insats. Efter skolan går de och fikar, badar eller gör någon aktivitet. Om det skulle finnas ett ställe för dem att gå till, där det finns kompetent personal, skulle flera inte behöva en egen assistent eller ledsagare. Några måste ha sin egen stödperson för att kunna få sina behov tillgodosedda men långt ifrån alla. Det skulle innebära att barnen och ungdomarna får möjlighet att träffa kompisar och utöka sitt ofta begränsade sociala nätverk. Det kan också medföra besparingar för staden.